

Fideikommissbesidderne hidtil have været. Blandt de Forslag, der sidste Gang fremkom fra Flertallet i det nedsatte Udvalg — jeg erindrer ikke, om disse Forslag bleve afstemte her i Thinget (A. H. Nielsen og Flere: So, der blev stemt over dem!) — var der nu naanlig et, der gik ud paa, at de Kapitaler, der tilfældig indestode i Gaarde, som vare bortsolgte, skulle gjøres uopsigelige; men dette Forslag indeholder i mine Dine og jeg tror i alle Retsskædes og utvilsomt i hele Landstingets Dine i den Grad et Brud paa bestaaende Kontrakter, at alene dets Vedtagelse vilde gjøre det umuligt at faae en Lov ud om Overgangen af de fideikommissariske Godser til fri Eiendom. Skjøndt jeg vel forstaaar den Lankegang, der har ført til et saadant Forslag, forekommer det mig dog høist mærkeligt i en Lov af den Beskaffenhed at indsætte en saadan Bestemmelse som, at alle Kapitaler, der ere udlaante fra saadanne Godser, skulle gjøres uopsigelige i 30, 40 eller 50 Aar eller hvor længe det nu var, forsaavidt de tilfældig indestode i Gaarde, der tidligere havde været i Fæste. Jeg skal indrømme Muligheden af, at Fæsternes Stilling, naar Spørgsmaalet er om at bortsejle, faktisk kan blive mindre gunstig, naar Eiendommen er gaaet over til fri Naadighed, end den hidtil har været; men jeg har da ogsaa tilladt mig ofte at fremhæve og søgt at bevise det med Tal, at til Gjengjæld var der større Over for at selge, naar Fideikommisset gik over til privat Eiendom. Naar der altsaa er Spørgsmaal om at fremme Salg, og dette forekommer mig at være det Vigtigste ved hele denne Sag, saa fremmes dette ubetinget bedst derved, at Eiendommene gaa ud af det fideikommissariske Baand, og om jeg end maa indrømme, at det er tvivlsomt, hvorvidt Fæsternes Stilling vil blive bevaret, naar det patriarkalske Forhold, der nu findes paa mange Godser, hører op i det Dødbit, Eiendommene gaa over i Handel og Bandel, saa maa man dog heller ikke glemme, at i mange Tilfælde vil Eiendommen blive hos Familien, hvor man dog vel kan vente, at de samme Lanter og Anskuelser som tidligere ville bevare sig. Et er imidlertid, hvad der følger af patriarkalske Forhold, og et Andet, hvad man skal slaa fast som Rettsforhold, og det, at patriarkalske Forhold have gjort sig gjældende, er dog virkelig en slet Grund for at tage fra Nogle for at give til Andre. Det har naturligvis været mig klart, at mit Forslag her om at bevare Fæsternes Rettsstilling kun meget tvivlsomt var stillet til at føre Loven igjennem; men naar jeg skulde indbringe et Lovforslag kunde jeg dog kun foreslaa, hvad jeg selv fandt strengt retfærdigt. Der er jo imidlertid en anden Vej, der endnu ikke har været foresøgt, men som maaflue til Syvende og Sidst vilde være den, ad hvilken man nærmest kunde forene Folkethinget og Landstinget, naar Spørgsmaalet var om at føre en Lov som den foreliggende ud i Livet, og det er den Vej, som flere ærede Herrer paa den anden Side i alt Fald

tidligere have været meget villige til at gaa ind paa, at holde Fæstegodset helt udenfor Loven. Efter de Forhandlinger, der fandt Sted isjor, vil det formodentlig være den Vej, ad hvilken en Løsning bedst og sundest vilde kunne tilveiebringes, idet det vel vilde være den, om hvilken der lettest kunde samle sig et Flertal i Thinget; men jeg har kun ikke villet stille Forslag om at gaa den Vej, idet jeg ikke i og for sig finder den hensigtsmæssig. Jeg vil paa ingen Maade tage dette Lovforslag tilbage, thi hvad jeg har ønsket er ikke blot en Drøftelse, men at Sagen føres videre, saa langt som mulig, og jeg vil vedblive at indbringe dette Lovforslag, indtil det har gjennemgaaet alle de Faser, et Lovforslag kan gjennemgaa; inden dets Skæbne kan siges at være afgjort i de to Thing. Saaledes som vor Forsatning er, vil der jo imidlertid ganske vist være en besværlig Proces at gjennemgaa, førend dette kan vise sig.

Winther: Jeg vil kun sige, at naar et Lovforslag om denne Gjenstand ikke gaar ud paa, at det omhandlede Forhold inden en vis Tid skal være ophørt, og heller ikke indeholder den Bestemmelse, at Fæstegodset skal sælges samtidigt med dette Forholds Ophør, kan jeg ikke gaa ind derpaa; jeg kan altsaa ikke gaa ud paa det foreliggende Lovforslag. Jeg tror i det Hele, at Udfigterne til at faae en Lov om denne Gjenstand ere meget svage; i alt Fald forekommer det mig, at der er fremsat saa modstaaende Paastanden fra de forskellige Sider, at det ikke er at vente, at vi kunne faae en saadan Lov i en nær Fremtid. Da det imidlertid er i højeste Grad ønskeligt, at Forholdet omfider kan blive afgjort ved Lov, vil jeg under disse Omstændigheder tillade mig at anføre, hvad der efter min Mening kunde forberede en saadan Afgjørelse. Det kunde efter min Mening ske derved, at man ikke blot fremtidig vedblev med at give Bevillinger til at sælge — thi en saadan Bemyndigelse kan jo allerede nu gives ved Bevilling — men at man tillige gav den Bestemmelse, at de, der ere berettigede til at nyde Godt af Fideikommisskapitalen, kunde faae Tilladelse til at anvende den til Indkjøb af Tordegods. Vi have jo nemlig ofte hørt den Indvending fremsætte, at man var ikke tjent med at sælge sit Fæstegods og i Stedet derfor kun at faae en Kapital. Herimod har man atter indvendt — og navnlig har ogsaa jeg gjort det i sin Tid, hvilket jeg har udtrykt ved at stille Vædringsforslag til foreliggende Lovforslag om det samme Thema — at man befrugtede, at de mindre Eiendomme paa den Maade skulde blive opkjøbt og sammenlagte; men man kunde maaflue fastsætte den Betingelse for Bevillings Meddelelse, at disse Midler ikke maatte sættes i Tordegods paa under — jeg vil sige — 12 Ldr. Hartorn. Jeg ser ikke, at det kunde skade Befolkningen eller vanskeliggjøre det for den at faae fast